

Bir Terör Saldırısına Şahit Olan Kişilerin Olaya Şahitlik Biçimlerine ve Bireycilik Toplulukçuluk Eğilimlerine Göre Travma Sonrası Stres Belirtilerinin ve Dünyaya İlişkin Varsayımlarının İncelenmesi

Derya DENİZ¹ Nida ATEŞ²

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, bir terör saldırısına şahit olan kişilerin olaya şahitlik durumlarına göre travma belirtilerinin ve dünyaya ilişkin varsayımlarının karşılaştırılması; bu kişilerin bireycilik ve toplulukçuluk eğilimleri ile travma sonrası stres belirtileri ve dünyaya ilişkin varsayımları arasındaki ilişkinin incelenmesidir.

10 Aralık 2016'ta İstanbul'da (Vodafone Arena Saldırısı) bombalı araçla yapılan terör saldırısına görsel ve işitsel şahitliğin yanı sıra medya yoluyla da şahitlik eden 18 yaş üzeri, 133 kişi çalışmanın örneklemini oluşturmaktadır. Katılımcılar basit seçkisiz örnekleme yöntemiyle seçilmiştir. Çalışmada demografik form, Travma Sonrası Stres Belirtisi Ölçeği, Bireycilik Toplulukçuluk Ölçeği ve Dünyaya İlişkin Varsayımlar Ölçeği kullanılmıştır. Saldırı olayına görsel şahit olma, işitsel şahit olma, yakınına kaybetme, yakını yaralanma ve olayı haber kaynaklarından öğrenme olmak üzere 5 şahitlik durumuna göre ayrılmış grupların, dünyaya ilişkin varsayımları ve travma sonrası stres belirti düzeyleri ANOVA çoklu karşılaştırma testleri ile karşılaştırılmıştır. Travma sonrası stres belirtileri ve dünyaya ilişkin varsayımlarının cinsiyete ve saldırı olayı öncesinde travma yaşantısı olma- olmama durumlarına göre karşılaştırılması ise bağımsız t testi ile yapılmıştır. Bireycilik eğilimi ve toplulukçuluk eğilimi ile travma sonrası stres belirtileri ve dünyaya ilişkin varsayımları arasındaki ilişkiyi araştırmak için ise Pearson korelasyon analizi yapılmıştır.

Araştırmanın bulgularına göre, terör saldırısına şahit olma biçiminin kişilerin dünyaya ilişkin varsayımlarından adalet varsayımı puanlarına etki ettiği görülmektedir. Dolayısıyla terör saldırısına şahit olma durumlarına göre ayrılan grupların adalet varsayımları puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için gruplar birbirleriyle karşılaştırılmış olup; terör saldırısına görsel şahitlik edenlerin adalet varsayımı puanları, olayı haber kaynaklarından ve sosyal medyadan öğrenenlerin puanından daha yüksek bulunmuştur. Terör saldırısına görsel şahitlik edenlerin adalet varsayımı puanları, işitsel şahitlik edenlerin puanından yüksek bulunmuştur. Terör saldırısına şahit olma biçiminin kişilerin dünyaya ilişkin varsayımlarından kontrol varsayımı puanlarına etki ettiği görülmüş, terör saldırısına görsel şahitlik edenlerin kontrol varsayımı puanları olayda yakınına kaybedenlerin puanından daha yüksek

¹ İstanbul Kültür Üniversitesi. E-mail: d.deniz@iku.edu.tr

² İstanbul Kültür Üniversitesi. E-mail: n.ates@iku.edu.tr

bulunmuştur. Bireyin dünyayı kendi davranışlarıyla belirleyebileceği ve incinebilirlik olasılığını uygun davranışlarla en aza indirebileceği varsayımı olan kontrol varsayımı cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermektedir.

Erkeklerin kontrol varsayımları kadınlara göre daha yüksek bulunmuştur. Araştırmaya katılan kişilerin travma sonrası stres belirti düzeylerinin, geçmişte travma yaşantısı olma ve olmama durumlarına göre anlamlı farklılık gösterdiği bulunmuştur. Geçmişte travma yaşantısı olanların travma sonrası stres belirti düzeyleri, travma yaşantısı olmayanlara göre daha yüksek bulunmuştur. Bireycilik eğilimi ile dünyaya ilişkin varsayımlardan rastlantısallık varsayımı arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bireycilik eğilimi arttıkça rastlantısallık varsayımı artmaktadır.